

РАДА

газета політична, економічна і літературна

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ

Рік другий.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6. біля Золотих воріт.

Телефон 1458.

Умови передплати на рік 1907:

З приставкою і перешлюком: на рік 6 карб., на півроку 3 карб. 25 коп., на 3 міс. 1 карб. 75 коп., на 1 міс. 65 к., окремі 4 коп. За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 коп., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статі; більші статі, до друку негодні, переходять у редакції 3 місяці і видаються авторам із коптом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок попередю тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає зареєструвати, платити за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз.

Театр Т-ва Грамотности.

Т-во укр. арт. під орудою Миколи Садовського.

У суботу, 15 серпня, при участі Марії Замковецької, у перший раз виставлено буде: „Євреї“, переклад Л. Пахарецького, роль Лі виконає М. Замковецька. Дієві люди: М. Замковецька, П. Колеснічка, М. Ковалевська, О. Полянська, Г. Березовський, М. Вільшанський, В. Верховецький, І. Загорський, І. Ковалевський, О. Корольчук, І. Мар'яненко, Ю. Милович, С. Папівський, О. Пенний, Е. Тобілевич, М. Тихонович.

Білеті продаються в касі театру в 12-го серпня; вранці від 10 до 2 г. дня; увечері від 5 до 8 г. а в день спектакля до кінця вистави. Початок вистав у 8 год. веч.

Капельмейстер Густав Сабік. Відповідальний режисер М. Садовський.

Театр „СОЛОВЦОВ“.

Сезон 1907—1908. Дирекція І. С. Дуван-Торцова.

Сьогодні 12-го „МОРАЛЬ ПАНИ ДУЛЬСКОЙ“, ком. на 3 д. Запольської П. „КЛОУНЪ“, п. на 1 д. Куприна, 13 і 14 спектак. не буде. 15 М. Матерлік: „СЕСТРА БЛАТРИСА“ П. „КОЛОМБИНА“ п. 1 д. Корня, 16 у ролі сестри—девічки; лект. А. В. Вогуміт, тема: „ТЕАТРЪ И ЖИЗНЬ въ Россіи въ концѣ XVIII столѣтія“. Спец. ілюстрації: Л. Фол-Вейн „НЕДОРОСЛЬ“ 2. Кривош. „УРОКЪ ПОЧАМЪ“ 3. Кавітєт „ЯВЕДА“.

17-го по загальнопреступній пн. „ПРИЗРАКІ“ Ю. Сена. П. „КОЛЕССО“ Тімковського. 18-го „ВОЛНА“ Рапшкова. 19-го „ГУСАРСКАЯ ЛИХОРАДКА“ Кадельбург. 20-го „БОРБА ЗА ПРЕСТОЛЪ“, 21-го „ЛОРЕНЗАЧЮ“ Альфреда-де Мюссе.

У день від 10 до 3 г. білеті продаються на Хрещатику № 25, маг. „Бр. Коген“ (проти пошти), з 6 г. веч. у театрі.

Абонементи на перші вистави і на цілий сез. до угоди в конторі театру. Уповномочений дирекції В. Н. Болховської.

Городський театр.

Дирекція С. В. Брикїна.

Сьогодні 12-го „ЕВГЕНІЙ ОНЪГІНЪ“, Д-ки: Арцибашева, Вілюшка, Сибілка, Стебїна. Д-д. Долїнн Фей-Ріген, Зеліньский, Песевя. 13-го і 14-го спектаклю не буде. 15-го „КАРМЕНЪ“. У вівторок, 16 вранці по загальнопреступній пн. „ДЕМОНЪ“, у вечері „ФАУСТЪ“. У п'ятницю, 17 3-й спектак. об. „ПІКОВАЯ ДАМА“.

Початок у 7½ год. веч.

Готується до вистави в перший раз у Києві „ЗАЗА“, опера Леопольда.

У Катеринославі

можна передплатувати і купувати на роздріб газету „РАДА“ в книгарнях Лозинської Чубака—Провіщення на Просекті.

Свободний художник Римської Н. Г. ТРИКУЛЕВСЬКА.

Лекції співу (метод проф. Петтіні, Котоньї, Гардіа), постановка голосу, фразіровка, стиль поправка перетомлення через не гарну постановку голосів особини способами. Для тих, що вчать до школи, легкі умови. Проба голосів безплатно. Прийомні години од 11—1 і од 5—7 що-дня М. Благовіщенська, 36, кв. 7.

Приватна мужеська школа по програмі Реальної школи

Ф. І. АЛЬДІНГЕРА.

Прийом учнів що-дня. Пушкінська 40.

7-класова Комерчеська школа С. М. КОНИСЬКОГО

зі всіма правами казенних середн. шкіл. В. Володимирська вул., 5. власн. дім біля Десятинної церкви.

Приймаються хлопці і дівчата у молодш. і старш. приготівт., І, ІІ та ІІІ кл. з 23 августа.

Навчання однінна що-дня від 10 до 1 години дня.

НОВІ ВИДАННЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ проф. Мих. Грушевського.

Table with 2 columns: Title and Price. Includes items like 'Освобождение России и украинский вопрос', 'Украинство в России, его запросы и нужды', 'Украинский вопрос', 'Движение политической и общественной украинской мысли в XIX стол.', 'За украинский маслак (в справі Холмщини)', 'Про українську мову й українську справу', 'Справа українських катедр і наші наукові потреби', 'Вопрос объ украинских кафедрах и нужды украинской науки', 'Изъ польско-украинскихъ отношений Галицїи', 'Единство или распадение Россіи?', 'Автономия и национальный вопрос'.

* означені статі, що ввійшли в збірник: „Освобождение Россіи и украинский вопрос“.

Advertisement for G. I. ШИДРЖИШЕК, including prices for books and musical instruments. Prices for books range from 2 карб. to 10 карб. depending on quantity. Musical instruments listed include балалайки, кларнети, гармоні, and скрипки.

ОДЧИНЕНО

Банкирський Дім

Д. Мерзвинського та Ко

на Хрещатику у д. № 27.

Вийшов з друку том 78, кн. IV за 1907 р.

Записки

Наукового Товариства імені ШЕВЧЕНКА

наукова часопись, присвячена передовим українській історії, філології й етнографії під редакцією проф. Мих. Грушевського.

Зміст LXXVIII тому.

- 1) Зміст тому. 2) Олександр Грушевський: По катастрофі 1708 року: розквартирування російських полків на Україні. 3) Іван Крип'якевич: Львівська Русь в першій половині XVI віку. 4) Д-р Микола Кордуба: Венецьке посольство до Хмельницького (1650 р.). 5) Д-р Іван Франко: Студії над українськими народними піснями. 6) Володимир Розов: Трилогія проф. А. Крымського. 7) MISCELLANEA: а) 3 життя старої школи, под. І. Свенцицький; б) Причинок до характеристики літературної творчості Івана Головацького, под. І. Кравецький; в) Богдан Буцнівський, посмертна згадка, под. М. Грушевський. 8) Наукова хроніка: Етнoграфія в західно-європейських часописах за 1905 р. под. Д-р Зенов Кузель. 9) Вікіографія (рецепції й справозадачі). 10) Оголошення. Купувати можна в конторі журналу „Літературно-Науковий Вістник“ Київ, Прорізна, 20, кв. 3.

Найновіше українське видання писань

Марка Вовчка

(між вивим прегарна історична повість „МАРУСА“)

видання Української Видавничої Спільниці у Львові т.т. І—ІІІ. Ціна 3 р. 30 коп.

Особно книжки І і ІІ т.т. по 80 коп. ІІІ т. (писання які переважно не появлялися по українському в Росії) 1 руб. 70 коп.

Купувати можна в конторі журналу „Літературно-Науковий Вістник“ Київ, Прорізна, 20, кв. 3.

Ціна газети

РАДА

з доставкою і перешлюком з 1-го серпня до кінця року 2 карб. 25 м. За границю 3 карб. 50 коп.

Київ, 12 вересня 1907 р.

Хто пильно стежить за Байдужістю останньою виборчою кампанією громадян чи небаждіями адміністрації в-вчї одна характерна обставина: часто й густо трапляється так, що на вибори замість кількох сот або й тисяч виборців, являється двоє, один, або й нікого не буває. Так, напр., з останніх телеграм видно, що в петербургській губернії вибори од священників не відбулися аж в 5 повітах, бо батюшки не з'їхалися; в Полтавщині вибори вповноважених не відбулися аж в 10 волостях, бо селяне не поїхалися; це саме трапилося в багатьох місцях костромської, саратовської та нижегородської губ. Зявиче це настільки цікаве, що над ним не можна не замислитись і не спититись трохи докладніше.

„Праві“ газети, як от „Новое Время“, „Россия“, „Голосъ Москвы“ й інші, пояснюють це зявиче загато просто. Народ не хоче ніяких Дум, він нарешті взявся за розум і переконався, що тільки в необмеженім самодержав'ї його рятують,—ось які пояснення можна на кожнім кроці почути од представників рептільної преси та од оборонців старого ладу. Нічого й казати, що в цих поясненнях нема й слова правди. Хіба не необмежене самодержав'є бюрократії виноу всіх наших нещастів, хіба не воно довело країну до повної анархії, хіба не в йому корінь нашого економічного занепаду? Треба бути дуже вте засліпленим або заінтересованим матеріально в істнуванні старого ладу, щоб цього не бачити.

Інші знов кажуть: народ бачить, що Дума не має ніякої сили, що нічого корисного вона все-одно не зробить, і через те губить інтерес і до самої Думи і до виборів. Почасти, це пояснення вірне, але тільки почасти. Народ дійсно бачить, що ніяких реальних, видимих наслідків Дума зараз дати не може, але народ також знає, що без Думи або з поголовно-чорносотенною Думою буде ще гірше ніж з Думою безсилною, але опозиційною. Нам—каже селянин в однім дописі—хоч жменьку, щоб, значить, пройшли в Думу та сказали про наше життя, про наші злодії, про наші сльози. Там послухають їх чи не послухають, це діло не наше. А вони ще разок, ще раз скажуть, Двічі казали й по всій землі чуно було. Ну й

значить, тепер ще раз скажуть. Ще разок, ще раз... Це—голос не поодинокого селянина, а всього селянства, й не тільки селянства, а й всього працуючого, покритженого народу. На нашу думку, причин байдужості певної частини народу до виборів треба шукати не в настроях народних, а між іншим і в небажливості самої адміністрації. Насперед, коли б адміністрація більше рахувалася з інтересами народу, вона не призначила б виборів по селянській курії саме на перші дні серпня місяця, коли в селян сила всякої роботи. Коли вже кінце треба було перевести вибори по селянській курії в серпні, то привайнї треба було б призначити їх на другу половину цього місяця. Немалу роллю в так званій „байдужості“ селян до виборів грає й те, що вибори в нас призначаються на буденний, робочий день, коли селянин дуже важко одірватися од свого господарства або од панської роботи на буряках то що. Навіаки, з'їзди овянцеників адміністрація часто-густо призначає на такі дні, коли священники зняті церковною службою (в Зміньському повіті, напр., з'їзд дрібних власників землі та священників призначено на 14 серпня—Воздвиження).

Кли привіати на увагу всі зазначені вище обставини, які наче навмисне склаліся таким чином, щоб перешкожати природній тежї виборчого процесу, то стане ясним, що легенда про „байдужість“ виборців потребує багатьох дуже значних поправок.

Галицький сейм.

(Од власного корреспондента).

Львів, 6 вересня.

В понеділок на минулому тижні почалася нова сесія галицького сейма,—остання сесія в сьому законодатному періоді, після якої сейм має бути закритий і будуть назначені нові вибори. Отсю собі склялаво спеціально для того, щоб виробити й ухвалити новий виборчий закон до сейма, так щоб нові вибори передували вже по новому закону. Але хоч справа, задля якої зібрався сейм, дуже важна, та наради ведуться дуже небагато. На першу чергу сейм поназначував масу дрібнич, так званих „краєвих кончестей“, на які й переводить час, одсуваючи виборчу реформу на даї. А крім того зявляються пакони с сейма боється, видно, втомї й назначають засідання тільки що другий день, щоб не перепрацюватися занавто...

Як уже сказано, сейм зійшовся спеціально для виборчої реформи. Дотепершній виборчий закон до галицького сейма опирається на т. зв. куріальній системі, так само, як давнїшй виборчий закон до центрального парламенту. В першій курії мають голос великі земельні власники, які вибирають 44 послів; в другій—члени торговельно-промислових палат, себ-то найбагатші купці і промисловці, які вибирають 3 послів; в третій—мешканці більших городів з означеним маєткoвм цензом, які вибирають 28 послів; в четвертій селяне з означеним маєткoвм цензом, які вибирають 74 послів. По всіх куріях голосування отврте; крім того в четвертій курії вибори двостепенні. Крім сих 149 послів засідає в сеймі ще 12 членів на основі свого урядового становища; 8 архирейв (4 римо-католицької, 3 уніятської та 1 вірмено-католицької), ректори львівського та крайівського університетів і львівської політехніки і презес крайівської Академії Наук. Уже сам склад галицького сейма показує, що більшість

у ньому з політично-соціального боку реакційна, а з національного боку—польська. Українці, не маючи вищих соціальних класів, мають більшість тільки в 48 повітових Східної Галичини в четвертій (селянській) курії, значить, могли б вибрати найбільше 48 послів, але через двостепенність виборів у сій курії вибирають їх не більше, як 10—15 (тепер їх 14: 6 укр. національних демократів, 1 укр. соц.-демократ, 1 українець правий і 6 москвофілів).

Значить, виборче право до галицького сейма не є ані загальне, бо не мають його широкі народні маси, що не мають означеного маєткового ценза, ані рівне, бо чим вища курія, тим більше виборче право мають її члени, ані безпосереднє, бо в четвертій курії вибори двостепенні, ані тайне. Певна річ, що таке виборче право не могло задовольняти широких народних мас, і від часу, як у Галичині розвивається масовий політичний рух (більш-менш від 1890 р.) вони домагались демократичної виборчої реформи.

В 1897 р. було зформовано виборчий закон до центрального парламенту на стільки, що до чотирьох курій було додано п'яту, т. зв. загальну, в якій мали голос всі повнолітні мушянн, отже й ті, що до того часу ніякого голосу не мали. В Австрії прийнявся звичай, що виборчий закон до сеймів не може бути ширшим від виборчого закону до парламенту. Через те, коли й виникло в галицькому сеймі домагання виборчої реформи на основі чотирьохчленної форми, то роблено це більше для зазначення свого чисто-демократичного становища, знаючи, що коли б пощастило добитися п'ятої курії до сейма, то й не було б добре. Але добитись цього від польської шляхти там, де вона має абсолютну силу, не легко. І аж в осені 1905 р., себ-то тоді, коли центральний Уряд оповітов уже про вборчу реформу до парламенту на основі чотирьохчленної форми, коли цілий край обхопив могутній рух за такою реформою,—аж тоді польсько-шляхетська більшість сейма прийняла резолюцію з дорученням Краєвому Виділові (це—найвищий автономний уряд у краї), щоб він виробив проект виборчої реформи, розширюючи виборче право на тих, що його досі не мали, але задержуючи й на даї куріальну систему.

Краєвий виді справді такий проект виробив і предположив його сеймові на найближчий сесії, яка була з початком сього року. Але за той час загально-державне політичне життя пішло значно наперед: заведено виборчий закон до загально-державного парламенту на основі чотирьохчленної форми.

(Далі буде).

М. Лозинський.

3 газет та журналів.

* Опубликовані вже відомості про вибори не дають можливості роботи ті чи інші висновки, але навіть тенденційне агенство не може замовчати того факту, що в уповнянені проходить чинама лівих. З приводу цього „Товарищ“ пише:

„Легенда про „пошравія“ має руйнується не менше ґрунтовно, як під час попередніх виборів. Настрій села зостається, наскільки можна міркувати, таким самим, як раніше. Разом з усією країною, селянство зараз далеко менше активне, ніж воно було два роки тому. Але воно зостається вірним давнім лозунгам і ставиться так само скептячно до обіцянок згоря щось зробити. Навіть і через новий виборчий закон ця правда пробивається дуже виразно“.

На Заході, де парламенти роспускають для того, щоб краще познайомитись з громадською думкою в країні, такий факт дуже вплинув би на урядову політику.

„Наших псевдоконсерваторам“ від давтільки привід до утворення особливої теорії безперестанних роцуків Державної Думи. На практичний результат виборів велике число лівих серед селянських уповняненн може не зробити ніякого впливу. Тут вже відбувається в повній своїй силі закон 3-го люда, що забезпечує елементарні власники рішучу перевагу на губернських зібраннях. Дрібні поміщики звичайно не беруть у вибори діяльної участі. А чого бажають власники літфундів, це надто виразно виявилася за останні часи“.

буде не паном становити, а тільки меншстю, що критикує більшість. Неможна не визнати це завдання для сучасного моменту серйозним та важким. Там, де конституційно життя йде, як слід, критика меншости не заостається безнадійною навіть і для суті постанов, які приймає парламент.

Од наших „зубрів“ важко сподіватися, щоб вони зробили які кроки в цьому напрямі. Але тим завданням „опозиції“ тільки ускладнюється. Послани демократії вже мало буде критикувати по суті роботу реакційної більшости, а треба „бути в свідомості мас одлітати самий принцип парадоксу представництва од тієї конкретної форми, в яку воно вишло через часті механічні причини“.

Офіційно російського уряду „Росія“, критикуючи опозицію, пише:

„Критикувати дуже легко, для цього не треба вибору в члені Думи, досить тільки пер та чорнати, щоб знизувати міністерства та уряди.“

Але для того, щоб дати країні шлях до реального виходу з сучасного сумного становища, треба чогось більшого, ніж сторінка газетного пануру, який все терпить. Потрібно не вирішувати, але реально програму, і воля, щоб перекласти в життя цю програму. Де ж ця державна воля в опозиції, коли її органи заявляють про втому країни перед третім вибором?

З цього офіційно робить вітніший для себе висновок, що сил було досить тільки для обійняти, а не для серйозної політичної роботи, яка вимагає розуміння реальних потреб країни.

На думку газети, всю програму опозиції можна висловити одним реченням: „коли уряд піде, ми охоче станемо на його місце“.

Але уряд не дуже то спійняється вививати це багання і партія несповинованих обійняти литає себе: „мож би нам таке зробити“.

Очевидно, мабуть, настійний „твердий“ в урядових сферах, що так упевнено висловлюються офіційно. Але чи так воно в дійсності, як він думає, про це ще можна переперечити.

„Сьогодні“ пише з приводу нещасливого „випадку“ з Л. Н. Толстим:

„Обстріляв Яснів Поляни не повинен нікого здивувати. Люде, що промишляють убогством, не можуть миритися з існуванням великої людини, котра всю силу свого генія направляє на боротьбу з насиллям, котра в передній своїй юніоні ще раз проголосила: „не війні нікого“.

Всі знають, кого трівожить ця величезна постать шкесомовна, що самого себе оддав службі всім привинянням та ображенням. І мовчання, яким стрів ювілей Льва Толстого, краще всяких слів каже, як не можуть втерпівти біляк людина цього генія привиняній до темряви очі Пурішаківців, Гамзеїв та Газалобових“.

ПО РОСІЇ.

Скрута. Рада міністрів, як сповідає „Рід“, зараз дуже заклопотана недостатком грошей на те, щоб дати жандармам нову зброю. Ще в апрілі місяці 1906-го року постановлено було, що жандармам

Марко Вовчок.

Помер Марко Вовчок.

Рука машинально написала до початкову фразу і зупинилась, бо коли акт фізичної смерті безперечно відбувся і його можна засвідчити й офіційними документами, то далеко не такій уже безперечній факт—над ким він одбувся, в якій мірі померша особа була справді Марком Вовчком. Коло цього імення так багато зібралося непорозуміннів і такою загадкою окутано воно, що напевне сказати: оце свіжо помер іменем Марко Вовчок—ледве чи зваяться чоловік, хоч трохи тамучий в справах українського письменства. Марко Вовчок дійсно помер, але коли саме—невідомо; знов і тепер же дійсно хтось помер, але хто саме—то ж невідомо,—такій запутаний зміст має ота проста фраза—помер Марко Вовчок. Може згодом плутанина й розплутується, але поки що, краще буде взяти загальніше формулювання навіть такого, здавалося б, простого факта, як смерть. Певніше буде сказати так: померла людина, з особою якої формально зв'язано одну з найцікавіших сторінок в історії нашого письменства; людина, що блиснула була на нашому літературному небосхилі „зірковою світлою“ і який час стояла в центрі нашого літературного руху; людина, на яку покладено великі надії й сподівання, яку сам Шевченко привітав був, як свою наступницю й літературну дочку... Померла і—непомітно пройшла ця подія серед наших громадянства. Кілька коротеньких, невмотивованих складених, некрологів, от і все, чим озвалося воно на смерть величезного „владителя дум“.

І може стаяти, що й не буде. Бо коли щиро та по правді говорити, то в оцій холодній неважливості, з якою при-

мало самих революверів та—шабел, які вони тепер мають при собі, і тоді ж такі ухвалено було озброїти аначих члнів жандарського корпусу ще й козацькими гвинтовками. Незабаром виявилось, що це буде неурочно. Головине жандарське управління повідомило, що орудувати святковими та шаблями, через те, що вони важкі та довгі, незручно в хатах та під час ловів злочинців. Через це в маї місяці 1906 року постановлено було, замісто шабелі дати жандарам кривий ніжика, а замісто гвинтовки—карабін. На це треба було одночасно і зовсім несподівано видати з державної скарбниці більше як 218,000 карб. Шеф жандарів (він самий і міністр внутрішніх справ) вважав цю справу за негачину і вона подана була до ради міністрів. Не відомо, як поставився до цієї справи міністр фінансів Коковцев.

Після війни „Осв. Б.“ повідомляє, що головине управління „Краснаго Креста“ має од міністерства внутрішніх справ оповіщення про зовнішнього управителя товариства все добре йке забране в його в Порт-Артурі. Як що „Красный Крестъ“ схоче продати цю мастильність, тоді японське правительство згоджується купити.

Воля совісти в війську. Оповідісно про ось який наказ синода протопревітерові військового та морського духовенства Олександрові Жодобовському, „протопресвітер військового та морського духовенства“ подав 23 августа у синод рапорт про те, що робити, коли особи, що служать на военній службі, на підставі циркуляра міністра внутр. справ 16 авг. 1905 року, схотять пристати з православної до якоїсь иншої віри.

Синод, зважаючи на те, що 1) православна віра визнається в основних законах Російської Держави за головну та найвищу; 2) що російське військо з давніх часів мало своїм гаслом обринути віри, царя та батьківщини і завжди розумілось, що віра повинна бути православною, а через це каданці православної віри було б зрадою давнім заповітам російського війська і хитанням підвалин військової служби, яке давало б духовну суду війська; 3) що заборона відати православну віру під час служби в війську не повинна вважатися за повбавлення релігійної свободи, бо до війська беруть повноволітніх людей, які мали спроможність пристати до иншої віри, поки ще не пішли одбувати службу; як що вони змінять свої релігійні думки, то повинні одкласти черешід до иншої віри після служби; що таке часове обмеження не повинно вважатися за несправедливість, бо военні особи не мають повної громадської свободи в інших боках життя (заборона належати до політичних партій, промовляти та бувати на політичних зборах, друкувати статі то що), що єсть наслідком особливих умов військової служби,—гадає, що не повинно дозволити православним саадатам приставати до иншої віри, поки вони одбувать службу в війську, і що це правило не зламає Высочайшого маніфесту 17 апреля 1905 року. Цей маніфест скасовує переслідування за приставання до иншої віри що до осібних громадянських прав, а цей порядок одбирає тільки повність усіх прав на де-який час. Разом з цим синод вважає за потрібне, щоб во-

лико наше громадянство звистку про смерть Марії Олександровни Лобач (таке було, здається, останнє її прізвище), не ма нічого несподіваного і не тільки не через те сталося, що в наш час усіякі нагальніші, болючіші події часто заступють чисто літературні справи. Причиа, що ці одне серце не відкуклолось болем, не зваблює живити і не анайшо до себе в глибині ніяких няток інтимаючого зв'язку з помершою, лежить далеко глибоже і в инній, мовляв, плоскості. Ми поховали чужу людину, а на такому похороші, натуральна річ, що помянувши „за-дла годитися“ небижчика, люде зараз обертаються до своїх справ і вже більше про його не згадують. Як український письменник, Марко Вовчок помер давно,—так давно, що зробив вже мало не мифичною якоюсь істотою, яка не будить живіших почуванняв, не викликає гіркою жалю за собою, про яку можна говорити тільки додержуючи історичної перспективи. Ще давніше, може, втратив він живі зв'язки з українським життям, так що серед старих людей тугу за небижчиком давно вже остудило й вивітрало життя, а серед молодшого покоління Іванія його нічого не вибликає в пам'яті такого дорогого, за чим би поривав жаль або свідомість великої втрати. Та й не тільки з українським життям у Марка Вовчка поривалися зв'язки, бо коли взяти підписані цим псевдонімом останні російські твори, то можна побачити, що й з них так само життя видихалося. Я, напр., пам'ятаючи свої давні вражіння од „Народних оповіданнів“, з цікавістю звисяв був до надрукункованої рокив тому з десять у „Русской Мысли“ повісті,—зараз не пам'ятаю загдова,—але кинув, не дочитавшись: розсияла, чудна і нецкава, хоча і з претезиванія на дотепність та юмор, варіяція Гоголевих старосвітських поміщичів, до того ж скаркатурена до останньої міри. Не міг підіприти інтереса серед нашого громадянства і недавній виступ Марка Вовчка з українським оповіданням у „Кіевской Старині“: чудова мовна, гарна техніка—і брак усіякого змісту. Не того, не того треба тепер, думалося, читаючи „Чортову пригоду“: старую

енне духовенство підпнувало, аби серед саадатам не було пропаганди з боку не православної віри і амагалось з цим своїм пастерським умовлянням на словах та через духовно-моральну літературу. Про те й сповідається воєнно-морське духовенство на те, щоб точно і повсякчасно слухатися цієї постанови“.

Врожай 1907 року. Центральний статистичний комітет має відомости, що в 72 губерниях та округах російської держави цього року врожай хліба (жита, пшениці, ячменю, гречки, проса та кукурузи) мало не 2,697,520,000 пудів. Коли прриврятати до торішнього врожаю, то це буде більше на 110,150,000 пудів. Більше, ніж торіж, зародило кукурузи та ярого жита; иншого хліба врожай цього року менше. Коли з цього числа пудів викнути те, що піде на посів, то лишається на харч коло 2,172,760,000 пудів. Недостачі хліба можна сподіватися тільки в губерниях: Волинській, Київській, Орловській, Подільській та Чернявській. (Русь).

Ще про подію в Ясній Полянї. „Русь“ має такі відомости про подію в Ясній Полянї („Рада“ № 205): Аграрна ворожна в тій мірності була, але граф Л. Толстой став остоном у цій справі. Він давно вже переклав усю землю Яснів Поляни на жинку та на дітей і не мав ніякого діла до господарства. Раз-ураз граф заступається за селян і добувається всяких полєговостей для них, та не зважаючи на щастя зроби діломоги людям, бо загалом селяне та хазай Яснів Поляни не дуже приятелюють між собою. Це дуже прикро великому псьменникові, і він одного разу вже наважився був пороздавати дурно землю селянам, та з'явилась ошека і замір графа загинув. Дуже можливо, що саме через це селяне й ворогуєть з своїми панами. Дуже сумно, що на дворцове Толстого напали ті самі люде, яких він так любить. Рідня його повинна звернути увагу на цю подію і послухатися доброї поради.

У Польщі. Про польську мову в школах. „Росія“ подає додатки до текету умови російського правительства з Ватиканом, підписаної в Римі 9 (22) іюля. В умові пишеться про викладання російської мови, російського письменства та історії по школах та католицьких духовних семінариях Царства Польського. В цих положеннях викладається вся історія цієї справи. Хоч і була зроблена року 1882 та 1897 умова в римським папою про цю справу, але ж життя виявило всі хибі цієї мови. Католицькі єпископи не хотіли, наприклад, робити іспити в цих науках, бо про іспити сказано в умові з папою. Правительство довелося признавати черевірочні іспити для тих, що скінчили католицькі духовні семінарії, не дозволяючи їм без цього поступати на духовну службу. Через те багато паракхів не мало ксьондзів. І от комітет міністрів маво 17 апр. 1905 року випросити Высочайший дозвіл на скасування черевірочних іспитів, а щоб урядкувати справу, почнався розмова з римським папою. Після цих розмов і окладено вмову 9 (22) іюля.

У Фінляндії. Чутка. В політичних колах фінляндських пройшла чутка, ніби в цю неділю

зберуться на порадку найвидатніші діячі старо-фінської, младо-фінської та шведоманської партій, на якій міркуватимуть про те, щоб спільними силами змагатися з впливом соціал-демократів на державні справи, який більшає щодня. (Тов).

ПО УКРАЇНІ.

У Києві. Од Українського Наукового Т-ва у Києві. В пятницю, 14-го сього місяця, в 1-й годині, одбудуться загальні збори Київського Наукового Товариства в поміщенні Музично-драматичної школи М. Лисенка (В.-Підвальна, 15). На цих зборах має порішитися справа організації наукових секцій, поставлена на попередніх зборах докладом голови товариства проф. М. Грушевського, і балотируватимуть кандидатів на членів.

У неділю, 16-го сентября, о 6 год., там само відбудеться перше наукове засідання того ж товариства. На ньому будуть прочитані доклади: проф. М. Грушевського „Господарство польського магна та Задніпряку перед Хмельниччиною“; Ів. Степешка „Марко Вовчок і його українські твори“. Не члени входять на наукове засідання за рекомендацією одного з членів членів-респондентів.

Редакція укр. тижневика „Слово“ з 10-го сентября сього року переїхала на нову квартиру: В.-Володимирська вулиця, ч. 76.

Судова палата. 10-го сентября розпочалась уже осіння сесія київської судової палати. Розбиралась, при участі сословних представників, під проводом дія Рейнбола, політична справа колишнього учителя з сільської школи в с. Литовській-Виті, київського повіту, Волод. Мотальова, якого обвинувачувано в росповсюдженні протирправительствених виданнів (по 1, 2, 3 і 5 п.д. 129 ст. карн. зак.). До суду дія Мотальов просидів 4 міс. в тюрмі, але потім в январі його було випущено на волю під застава 300 карб. Боронив підсудного прозначний суд прис. адв. М. Мининов. Палата присудила дія Мотальова на 2 роки в крішть.

З Ільцівщини. Трус. Недавно в с. Силви, васильківського повіту, рокитявський пристав зробив трус аж у чотирьох селян. У їх нічого недоволеного не знайденно, проте всіх їх було арештовано. Але другого ж дня двоох випущено, а двоох таки одправлено в Васильків у тюрму. Арештовані селяне дуже розвінені. С' чуєть, що їх арештовано по довоус сільського писаря. (Од власн. кор.).

Сільські малюнки. З с. Кішова, канівського повіту, нам пишуть: „Опанка в нас завелася стражники, то люде перебивають прямо такі велике горе од їх. Наприклад, 26-го минулого августа києвський селянин Максим Борисенко поїхав до кузи в Кішова. Але од кузи за де-чим він не шід'хав до кралиці. На його безголов'я там счмнялася пожежа. Тут зараз до його так і підскочило два поліції: „давай, сяди-таки, коні під пожарний обов!“ Максим чоловік не твалий, щоб одмовлятися, повернув коні й поїхав до росправы. Таки приїхав, то одні почали бочку йому чилати до воза, другі знов коней вибра-

гати... Цілий вврат счинили коло Максимового воза. Коли це де не ваявся підступний поліцей Кучма та, нічого не кажуці, з дорного дива як шарахне Максимка, вже 65-літнього дідуся, кулаком по голові, а потім ще й під лівий бік. Старому аж дух заболло,—він упав непритомний. А як очуявся, то зараз пішов до лікаря. Та й досі він ще ходить до лікаря. Коли ж то вже буде край такому гіркому самоправству. (Вл. кор.).

З Волині. Арешти 7-го сентября в Острозі, ввечері, на чинбарні Лейбеля арештовано 7 робітників, що прийшли до владителя заводу, щоб примусити його оддати гроші одному товаришеві за півній місяць, бо той усе чомусь не оддавав. Між арештованими—6 сьбистів-одповідітів і 1 будовець. Всі арештовані євреї. (Од власн. кор.).

Поблизу коло Лудька арештовано єврея-визника, що вертався до-дому, при йому знайденно транспорт закордонного лязкарства—сила браунінгів, частка до бомб та ч. (Фз. Кішов).

З Поділля. Залізнична школа. На 45-ій версті од Київка, на ковальській лінії півд.-захід. залізв. в посілкові Немшкєво ПІІ, одкривається однокласова залізнична школа. (К. В.).

За промову коло церкви вчителі народної школи в с. Кієвчій пошав під переслідування прилежачих владстей“. Чим це скінчиться—поки ще не відомо. (Од власн. кор.).

З Чернігівщини. В Глухові 5-го цього сентября міська управа порозілила скрізь по місту обовязкову постанову, ч. чернігівського губернатора що до уредування праці та святкового одпочинку прикажиків і всіх тих, що працюють по ремісничих майстернях, на підставі тимчасових правил 15-го листопада р. 1906. (Од власн. кор.).

З Полтавщини. Заслання. Політичних в'язнів, молодих євреїв, Костюковського, Юрського, брата недавно засланного Юрського, та ще троох і одного селянина, яких по кілька місяців держали в Лубнях в тюрмі без усіяких обинуванняв, 31-го августа висламо „адміністрацівним порядком“ в Архангеліщину на три роки кожного.

8-го сентября висламо так само з Лубень ще одного політичного в'язня робітника (кравця) в Вологодщину теж „адміністрацівним порядком“ на два роки. Заарештовано його було ніби-то тільки за те, що він робив у неділю та свято і крім того знає єврейську мову.

Тагнуто до суду в Лубнях усіх тих особ, що 1-го мая сього року справляли гулянку на човнях, після того їх було заарештовано, а після допиту випущено на волю. Обинувачуть їх в тому, що вони вюрдіали недоволені збирання. Справу розбиратиме місцевий окружний суд 12-го сього сентября.

Од власн. кор.). Просвіта. В м-ку Сорочинцах, міргородського повіту, в кінці августа скінчилися прийомні іспити в учительську семінарію. Іспити держали біля 180 чоловіка. Прийнято 30. Цього року в семінарії відіняно 2-класову школу. Лівно тільки, що до неї приймать дуже мало. Напр., у 4 вид.—10 чол., у 5—8 чол., тоді як кімната може умістити далеко більше.

на Україні відомо зробилось, що Марія Олександрівна зроду великоросіянка, то дитинство її з першого ж разу поало віддаватися дуже непевним. Говорили, і не без свідомости во якво чужорідній людині, до того ж не живши ніколи довго на селі між народом, так чудово спінала мову і життя українського народу, так глибоко увійти у всі йонаси народної гутірки, з таким умінням користуватися з найинших варіяцій народного словаря і синтаксиса. Висловлювано догадку, що могла бути близько Марії Олександрівни чинна людина, що своїм співробітництвом врівнювала і доповняла в „Народних оповіданнях“ те, чого бракувало авторці,—і такою лядною загальною голос називав Опанаса Марковича. Сам Опанас ніколи й словом не згадував про своє співробітництво і навіть розмовляв про це не любив, збуваючи всі розсудування і сумніви що до авторства його жінки законичним „та-дан та й годі“, а як жале його біограф „унєсь вь моголу тайну псевдонім „Марко Вовчок““). Так само й Марія Олександрівна не озвалася на запитання з якими до неї навіть дружок оберталася, і не виявляв нічого, що могло б розвизати питання, покривала тайну в другий можлі. Найважнішим аргументом за співробітництво Опанаса Марковича в літературній праці Марка Вовчка було свідюство людей, що близько стояли до подружжя Марковичів у той період, коли поствали „Народні оповідання“. Так Кудіш, що друкував перше видання Іх і через те міг знати де-що таке, що ширший публіці було невідомо, категорично запевняє, що „ті оповідання писала окремоз Марія й Опанас і в історії української літератури мусимо їх двоох уважати одним письменником“). Другим аргументом було те, що, як пише Огоньовський, „коли вмер Опанас Маркович (1867), то й Марія вмерла для літератури української“). І такого вражіння не може затерти навіть „Чортова пригода“

на Україні відомо зробилось, що Марія Олександрівна зроду великоросіянка, то дитинство її з першого ж разу поало віддаватися дуже непевним. Говорили, і не без свідомости во якво чужорідній людині, до того ж не живши ніколи довго на селі між народом, так чудово спінала мову і життя українського народу, так глибоко увійти у всі йонаси народної гутірки, з таким умінням користуватися з найинших варіяцій народного словаря і синтаксиса. Висловлювано догадку, що могла бути близько Марії Олександрівни чинна людина, що своїм співробітництвом врівнювала і доповняла в „Народних оповіданнях“ те, чого бракувало авторці,—і такою лядною загальною голос називав Опанаса Марковича. Сам Опанас ніколи й словом не згадував про своє співробітництво і навіть розмовляв про це не любив, збуваючи всі розсудування і сумніви що до авторства його жінки законичним „та-дан та й годі“, а як жале його біограф „унєсь вь моголу тайну псевдонім „Марко Вовчок““). Так само й Марія Олександрівна не озвалася на запитання з якими до неї навіть дружок оберталася, і не виявляв нічого, що могло б розвизати питання, покривала тайну в другий можлі. Найважнішим аргументом за співробітництво Опанаса Марковича в літературній праці Марка Вовчка було свідюство людей, що близько стояли до подружжя Марковичів у той період, коли поствали „Народні оповідання“. Так Кудіш, що друкував перше видання Іх і через те міг знати де-що таке, що ширший публіці було невідомо, категорично запевняє, що „ті оповідання писала окремоз Марія й Опанас і в історії української літератури мусимо їх двоох уважати одним письменником“). Другим аргументом було те, що, як пише Огоньовський, „коли вмер Опанас Маркович (1867), то й Марія вмерла для літератури української“). І такого вражіння не може затерти навіть „Чортова пригода“

* М. З.—Афанасій Васильєвич Маркович. Чернівці. 1896. Стр. 9 і 11. * Огоньовський Ом.—Історія літератури руской. У Львові. 1891. Ч. III. в. 1., стор. 226. * Ibid. стр. 230.

— З Херсонщини. Пожежі Останніми часами в Олександрійському повіті пожежі од підпау — в поміщицьких економіях трапляються страшенно часто. У владетеля землі Никори безяне спалили ввесь запас харчів і частину хліба. На великій цегляній завод того ж самого Никори прислано листа з погрозою. Великі пожежі були в поміщиків Стелесцького й Навроцького та по маєтках багатих селян в окрузі Нової-Праги. (Русь).

3 Галичини.
— Кацапські розбій. Велике народне віче в Калущі відбулося 9 (15) септєбря цього року при чудовій осінній погоді під голим небом; на віче зібралося до 4.000 душ. На цьому віче задалося польське справоздання посла Трнавський, Романчук і Лагодийський. Про виборчу реформу до сейму говорив під Бачинський. Після віча відбулась під проводом д-ля Твердохліба величава народня забавка. „Кацапи“ спровадили собі з Львова 4 юнаків, а з поблизких сел твердих кацапів та й думали те віче розвинути. Але побачивши силу українців а надто сильно організовані Січі, сховали хвіст під себе та заховались так, немов їх зовсім і не було. Але оці вже чуток, що на угриньську та завійську Січі, що поверталася собі до дому, зробили розвідину засідку кацапські худігани в селі Підмихайлі. Так само на кацєльську та краснянську нацали кацапські худігани в селі Новці. Але Січовики виїшли не тільки оборонною рукою, але дали кацапам пізнати, що калущий повіт то не галицький, та що у наших козацьких руки не від параді. Крім того займає, нікчемна поведінка кацапів викликає навіть серед польського громадянства велике обурення.

Так починають кацапи вводити в практику те, що в великому розмірі практикують їх браття в Росії. (Гром. Г.).

По вищих школах.

3 університету. 17 вересня о 2 годні в 8 ауд. відбувся за дозволом ректора збірка студентів—правників 4 курсу, а 20 вересня—правників 3 курсу за для вибору старости та обговорення курсових справ.
 — Сьогодні відбувається збірка природників 3 семестру.
 — Проф. Петрич з 11 вересня почав читати „Вступ до історії російської літератури“, а лекції по палеографії почне з сідуного поведіла.
 — Проф. Гилларов з 17 вересня розпочинає курс педагогик, який читатиметься ввечера для студентів всіх факультетів, з метою викласти коротко все коштуване, що здобуто до цього часу в сфері вивчення і вдумі познавальної в сілсному світі з історією думки від стародавности до наших днів, з данями психології та гносеології і з принципами критично розробленого гармонійного світорозуміння, як необхідної реї для сілсного відношення до важливіших питань життя, як з боку поверхового біологічного, так і з боку внутрішнього, релігійного, філософського, морального, соціального і естетичного.
 — В ніч з 10 на 11 вересня помер проф. природного факультету Бобрєцькай, що був останнім ректором київського університету по प्राїзаченню і придвав собі славу, як один з найреакційніших професорів.
 — Філософію в цім році крім проф. Гилларова викладатиме проф. Ніжинський ділячо Духомір.
 В київській духовній академії. Початок науки. 10-го септєбря в київській духовній академії наука розпочалась на всіх курсах. Вступну

лекцію по російській історії прочитав проф. Завитневич. По коридорах уже виставлено розклади лекцій для всіх курсів на перше шіриччя 1907—8 шкільного року.
 3 вільних кафедр досі ще не заступлені: по догматичній та по психології. З чуток, ніби психологію цього року в академії читатиме проф. Сікорський.

3 життя „Просвіт“.

— Зважаючи на той успіх, який мала перша популярно-наукова ленція (про холеру), яку упорядкувала київська Просвіта, рада т-ва має на думці улаштувати ще дві таких же лекції на цю ж тему: 16 септєбря—на Демієвіч і 23—на Подолі.

До виборів у третю Думу.

— М. Сорочинці, миргор. пов. (Полтавщина). 9 вересня відбулися вибори уповномочених від волості. Вибрано двоє селян Рябалу і Ханка, обидва поступовці, міжпартійні. (Од вл. кор.)
 — МІСЛЯЧ (на Подолі) 8-го відбуденні волостні вибори. Обрано двоє поміркованих. (Од власн. кор.)

За кордоном.

Партейтаг німецької соціал-демократії в Есені.

В осередку німецької великої індустрії, в країні вугільних шахт та сталевих заводів, в місці, де панує та володіє великий сталевий король Круп над десятками тисяч робітників, там німецька соціал-демократія вічалась те пер на свій 18 партейтаг.
 Багато довелось погрудитись есенським соціал-демократам, поки вони спромоглися бачити соціал-демократичний партейтаг в своїм піднім місті. Місцева адміністрація разом з муніципалітетом не давали для партейтагу будинків, які належать місту. Довелось являти на краю міста ресторан, який досить мізерно виглядає і з боку розмірів, і з боку зовнішнього. В залі ледяя вистачає місця для делегатів та для газетних кореспондентів. Гості зпресовані, як оселіди в бочці, на тісненькій і маленькій галереї. Для мітінгів, що мають відбуватися протягом життя, збудовано якесь шатро, в якому може вміститись душ 5.000.

15 (2) септєбря, о 5 год. дня, партейтаг одкрився мітінгом в шатрі. Першим промовляв Вебель. Нагадуючи трудність, яких довелось зазнати есенським товаришам на їхньому шляху, він зазначив, що надзвичайна концентрація капіталу в Есені, яка досягла найвищого ступня розвитку, а також форми її характер, яких приборв великий капітал, у всіх пунктах відповідає принципам революційного марксизму, виголошеного Марксом та Енгельсом ще в „комуністичній маніфесті“. Навривки своєї промови Вебель висловлює надію, що теперішній партейтаг справить потрібне враження на есенських робітників, і вони краще зрозуміють ідей соціал-демократії та всю вагу політичної класової організації.

Целя Бебеля промовляв Зінгер. В своїй промові він переважно спинається на потреби для робочого класу політичних та професійних організацій. Він спинається на значінні робітничої преси та на обовязку робітників підтримувати та ширити її.

Заяв для партейтага оздоблена червоним. По-за трибуною розвішено патрети Маркса та Енгельса, завітчані вінками з лаврового листя. Між цими патретами стоїть статуя Лібкнехта в червонім сукні; напроти неї—статуя небіжчани Гната Ауера. Цю статую подарувала партія одна берлінська скульпторка. В залі сидять прусський пристав з своїм помішником, недалеко од президіума на трибуні.

О 7 годні на трибуні звяляється робітничий хор, який піснями вітає делегатів та гостей. Ціля вітальної промови, кандидата на посла од Есена, приступлено до виборів президіума. Розуміється, що головою вибрано Зінгера; це вже така традиція, та й кращого голову, ніж Зінгер, не можна собі уявити.

Після недовгих обачок прийято ось який порядок денний: 1) звідомлення партійного уряду (докладчик: Еберт, Неріш та Шульц); 2) звідомлення контрольної комісії (Каден); 3) звідомлення парламентської фракції (Зідекум); 4) звідомлення про міжнародний конгрес (Зінгер); 5) майське свято (Фішер); 6) останні парламенські вибори (Вебель); 7) алкогольне питання (Вурм); 8) всікі дрібні справи; 9) вибори партійного уряду.

Годні о 9 ввечері засідання закривається.

Засідання 16 (3) септєбря одкривається вітальними промовами австрійських соціал демократів Немера та Елєнбогена. Після цього партейтаг переходить до порядку денного. На Мангеймській партіяту—каже Вебель—гов. Неріш висловлює надію, що цього року кільксть члєнів партії досягне до півмільїона. Уряд може повідомити, що дійсність сігнула дальше надій т. Неріша; партія те пер має 530.466 члєнів. Між иншим, до цієї кількості не зараховано 3.300 члєнів Мекленбурга, де партія, згідно з тамтешніми законами про спілки, не має права існувати легально. Кільксть організованих члєнів вноситься 16,42 процентів всіх голосів, поданих за с.д. під час виборів. Торік цей відсоток становив тільки 12,72.

Буржуазна преса часто закидає соціал-демократичній партії, що кільксть організованих робітників в порівнянні з кількстю голосів, які під час виборів подаються за с.д., дуже мала. Ми не можемо одмовити, що кільксть наших члєнів могла б бути більша; але не треба забувати, що здебільшого наші члєни пробують під страхом бути викнутими з фабрик. Промовник при цьому наводить багато фактів.

Неріш читав звідомлення про становище преси та каси. Через вибори до реїстату, які цього року несподівано одбулися, партійна каса цього року має дефіцит. Крім того, цього року одкрито партійну школу, на яку витрачено коло 67 тисяч марок.

В порівнянні з попереднім роком, нових передплатників с.д. преси прибуло

212 тисяч. До цього рахунку не входить „Die Neue Zeit“ та інші тижневики й місячники. Загалом, соціал-демократична преса має тепер 1.050.000 передплатників. Прибутки партійної преси від цього збільшились на 1.000.129 марок в порівнянні з попереднім роком. Загалом, партія цього року мала од продажу члєнів 5.692.000 марок. Найбільший прибуток партійна преса мала од оповісток—коло 3.466.000 марок, на 600 тисяч більше, ніж торік.

Шульц читає звідомлення про партійну школу. Партійна школа є нова інституція, вона існує менше року. Учебний план тимчасом складено такий: історія господарства та політична економія; історичний матеріалізм та соціалістичні теорії; історія політичних партій; робітничє право та соціалне законодавство; карне право та ярні процеси; громадське право; комунальна політика; професійні та політичні спілки; висловлювання думок в промовах та в листках; газетна техніка. Вчителями в цій школі будуть найвідатніші партійні діячі.

В школі було 30 учнів, між ними одна жінка. Прокханів од робітників, які хотіли поступити в школу, прийшло багато, але, як відомо, зразу було постановлено не приймати до школи більш, як 30 учнів.

Ввечері засідання розпочинається з генеральних дебатів з приводу звідомлення партійного уряду та з приводу пропозицій і резолюцій, надісланих на партейтаг з різних місць та країв. Цікаву промову виголосила Отілія Бадер, яка користується великою популярністю в жіночій руху. Ораторка спинається на тім місці звідомлення, де говориться про кільксть члєнів партії. Вона зауважає, що організованих жінок всего 5%, і це дуже сумно. Правда, німецькі та прусські закони про спілки дуже реакційні що до жінок, а подекуди роблять організацію жінок майже неможливою. Але треба також визнавати, що партія ставить дуже байдуже до жіночого руху. Ораторка переходить до питання про виховання молоді й каже, що в цьому напрямку партія майже нічого не зробила. На кожному соціал-демократові лежить обовязок—каже Бадер—проводити с.д. агітацію в себе вдома, виховувати свою жінку й своїх дітей в дусі с.д.-ї. Жіноча організація поставовила—каже ораторка свою промову—зробити анкети й таким чином довідатись, скількі жінок соціал-демократів організовано. Наслідки анкети буде оголошено на сідугому партейтагу (викуи: „це терор!“). Більше нема ніякої спроможности вивести наших товаришів з їхньої байдужности.—відповідає Бадер.

Делегат Брюне спинається на діяльність партії в польських провінціях. Партія суперечалася з P. P. S. з приводу організаційного питання, але на корист польського пролетаріату зроблено дуже мало. Польський пролетаріат потрібє власної самостійної організації, яка повинна керувати політичною та економічною боротьбою в польських провінціях. Німецька партія та німецькі товариші не можуть вести боротьбу польського пролетаріату, бо вони мало знають його мову та його життя. Літе-

ратура, яка дається польському робітничові, не польська, а німецька в поганім польським перекладі. Промовник сподівается, що партія не забариться перемінити свої погляди що до польських провінцій.

Д-ка Ціц з Гамбурга підтримує свою товаришку Бадер і також закидає партію, що вона так байдуже ставиться до жіночого руху. Ціц—знаменита ораторка й одержує силу оплесків, на які сьогорочній партейтаг взагалі не дуже то щедрий. (Далі буде).

Останні вісті.

(По телеграфу та з газет).

Вибори у Державну Думу.

Петербург, 10 септєбря. По петербурзькому, новоладівському, петергофському, царськосельському, шісельбурзькому та ямбурзькому повітах вибрано 23 уповномочених од робітників; з них 2 соціал-демократи, 8 називають себе безпартійними, 4 безпартійними лівими, 9 лівими.

Пенза, 10 септєбря. В мокашанському та чебарьському повітах вибрано 92 уповномочених од сходов, до якої вони партії належать, напевне невідомо; більшість в мокашанському повіті називають себе безпартійними, в чебарьському монархістами. Між обраними—колишній член Думи Тимошин, якого титнуть до соду.

Нижній-Новгород, 10 септєбря. В сіменовському та лукоянському повітах вибрано 57 уповномочених од волостей; 33 називають себе правими, 15 безпартійними, 1 кон-демократ, 8 лівих.

Владивосток, 10 септєбря. В хабаровському повіті вибрано 6 уповномочених од волостей, всі називають себе безпартійними.

Владимир, 10 септєбря. В переславському, судородському, покровському та коворовському повітах вибрано 122 уповномочених од волостей; з них 6 кон-демократів, 3 мирообовненці, 12 соціал-демократів, 40 називають себе правими, 2 прогресистами, 4 безпартійними, 51 монархістами, 1 лівим, 2 безпартійними лівими, партійність одного невідомо.

Пенза, 10 септєбря. В пензенському повіті вибрано 30 уповномочених од волостей, партійність їх невідомо.

Тверь, 10 септєбря. В калужинському та біжельському повітах вибрано 84 уповномочених од волостей; з них 57 називають себе правими, 27 лівими. Між обраними—колишній член Думи Толмачевський.

Виндава, 10 септєбря. У виндавському повіті вибрано 22 уповномочених од волонних сходов; з них 5 кон-демократів, 4 називають себе соціалістами, 8 поміркованими, 5 безпартійними.

Уфа, 10 септєбря. В уфимському повіті вибрано 64 уповномочених од волостей, вибори 12-х касовано; з інших 6 називають себе правими, 4 прогресистами, 41 безпартійними, 1 лівим.

Пенза, 10 септєбря. В чебарьському повіті передвиборчими з'їздами обрано 10 уповномочених, партійність їх невідомо; в мокашанському повіті передви-

проти нелюдського, мовляв, поневолення людей людьми.

Господи послав Тебе нам, кроткого пророка І обличчелї жєстоких Людєй неситих...

писав в поезії „Марку Вовчку“ Шевченко, попережаячи своїм епітетом „обличчелї жєстоких людєй неситих“ присуд присяжної критики. А ця з одного боку присягла Марку Вовчка до знаменитого автора „Хатин дядька Тома“, вижонячи той футор, що викинали були „Народні оповідання“ (Драгоманов); з другого—добачала в них „великі сили, чатялися ви народ і різные способности их проявленїя подь впливємь крїпостного права“ або ставила їм у засудку не абі-яку те, що вони будили „созанїє великой роли народныхъ массъ въ экономичьчєскихъ обществѣ“ (Добролюбов). Навіть в ворожого табору голося з свого погляду справедливу оцінку твору Марку Вовчка, називавши їх „мерзостно-отвратительными картинками“ за сусврий присуд над нами „душєвладьчєпам“. Я не знаю, кому саме цей епітет належить, бо вчитав його з статі Добролюбова, а він автор не називав, але хочє вважаю потрібним його навести для характеристики творів Марку Вовчка, бо раз те, що огуда ворога вноді більшу ціну має, ніж хвала приятеля, а другє—епітет цей дуже добре з негативного боку малює те вражіння, що зробили на сучасників „Народні оповідання“. Це argumentum a contrario їхньої безперечно великої ваги, це добрий диплом, що вивали авторві самі вороги реформи,—усі оті Скарятині й інші крїстостники і ла блаженої пам'яті „Вїсть“ аж до „нынї благополучно здравствуючихъ“. „Гражданинъ“, „Московскихъ Вѣдомостей“ та іншихъ темныхъ, вожкихъ та смердючихъ льохів, звідки раз-у-раз на все його пускають „шнє по звѣнкому“. Усіхъ першого дебюта Вовчкового був, вважити, повний і, по правді кажучи, заслужений. (Далі буде).

Сергій Єфремов.

теріалу, що поміг би ту загадку відгадати, так така й не прибавиться вже. Та я й не маю на думці відгадувати її в усіх деталях. Питання, хто і в якій мірі брав участь в літературному псевдонім „Марко Вовчок“, якого не порицання, біограф Марковичів, а почасти і історик літератури, й ступити не може, це питання для критика такої ваги не має. У критика перед очима об'єктивний факт—твори данного письменника і суб'єктивні питання про особу автора він може од себе одсунути, обертаючись до його тільки тоді, коли особа автора як невідособово одбієся на його творях. Тоді тільки доводиться данні об'єктивних фактів, що виявляються в творах письменника, доповняти й виснояти данними суб'єктивної біографії. Для того завдання досить буде тієї загальної гіпотези, що Марко Вовчок—спільний псевдонім Опанаса і Марії Марковичів, найкраще, до речі сказавши, ургунтованої в згаданій вже біографії Опанаса Марковича.

II.

Перші оповідання Марка Вовчка побачили світ в другій половині 50-х років, тобто до Кримської кампанії, що відіграла таку саму велику роль в історії Росії, як за наших часів війна з Японією. То був саме час, коли пролетіли перші ластівки визволення, коли прокинулись перші надії на инше життя, заморожені холодною, систематичною реакцією лютих міколаєвських часів. Війна 1854—55 р.р. виявила таку „мерзостъ запустѣнья“ державного ладу в Росії, що навіть невидючий розкрились очі. На вголюому ґрунті крїпацтва лянського кїткою процвіла всевладна бюрократія та безоглядний централізм з усіма їх наслідками—безборонним надіяльством та самоволом, безмежним казнокрадством та хабарництвам, безпробітною темнотою, неуцтвом, голодом та убожеством народних мас, рабськими истияжєтми „командующихъ“ класів і т. в. і т. в. І от коли версеськіє болячка під Рєвєстоподем лєсунула, то сморід од неї розвієшолє по сілому темному царству і навіть у бюрократичних сферах показав,

що так далі жити не сила, що треба якісь инші форми державно-громадського життя знайти, бо инакше колос на глиняних ногах легко може завалитись й під руйїнами своїми поховати й саму бюрократію, що раз-у-раз вивовувала свої наперд власні інтереси, замазуючи їх династичними. Скресла тогєва крига реакції, що нічому жєлому просто дихати не давала. Хоч не хоч, а треба було підняти ґрунт, на якому повисшали оті болячка, треба було старий державний лад так підлатати, щоб він міг іще животити, хоч і втративши середвіковий підвалиня. В бюрократичних сферах зарєвовано про те, про що не то заїкаться—думати за попередніх часів було зажаєано. Царєві Олександрові ІІ самому вкладають в уста знамениту фразу: „Треба дати волю аверху, поки її не здохне анизу“. Страх перед „волею занзу“ захитав до того часу непохитні мури крїпацтва; почалися практичні захода коло визволення крїпаків з нової неволі стянчєткої. Справа провадилась, правда, старим бюрократичним шляхом і осередком праці були бюрократичні комітети, де й закинула боротьба між прихильниками та ворогами реформи. Громадянське влєвоство не мало да неї безосереднього впливу, але поки там, на горі, ватались та сім разів одміривали, не зважаючись ніяк одрізати, появстав дужий визвольний рух серед тієї частини інтелігентного громадянства, що давво вже на крїпацтво дивилось свідомо й ненавиділо його з усієї душі, та тільки мало уста замазані, щоб ширити свою Галициє, слово, що вперше зітхнуло вільніше після боевєвільної цензури попереднього царя, ввало на себе велику місію сповідариувати визволення крїпаків із неволі на такій основі, на якій зручніше було б народові ставити будівлю нового життя. Сякування крїпацтва було тоді кардинальним питанням часу, питанням над питаннями; всі інтереси, думки і діла крапих людєй в Росії сконцентрувались коло його і все сходило на те, що Карфаген крїпацтва, ота твердня

старого ладу повинна й мусять упасти. Поступова частина громадянства не могла окласти руки аж доді, доки справдєсь Ганнєволова присяга, що нею заприсяглись були проти крїпацтва ще крапич в Росії люди 40-х років. І от поки в бюрократичних комітєтах змагалися за реформу, ватались, інтригували, вгадували, щоб і кози були цілі та й вовкам без поважи не дїшатись,—тут, серед громадянства, народилась ціла лав, ідейних борців за новий лад. Одним із крапич здобутих того руху в українському письменстві й були „Народні оповідання“ Марку Вовчка.

Українське громадянство і письменство того часу що до вадявального пункта життя мали вже правда, деякий досвід і свої славі традиції. Ще на початку 40-х років залував був голосний Шевченків протест проти крїпацтва і гнівєне слово його про „людей неситих“ пробивало мури і ростоплювало кригу в сердцах на Україні. Так само якийсь десятик років перед народженням визвольного руху вкрито було в Київ адміністрацєвоє славноє Кирилє-Мєфодєєвськє братство, що найбільше уваги в проектах і планах своєї праці кляло іменово на боротьбу з тією огидною формою життя, коли за підвалиню йому була неволя і крїпацтво. І хоч братство загинуло перше, ніж виявило себе реальню працєю, хоч голос Шевченків замовк серед пісків безводної лувини, та „не пропала їх слава“, як співають у пісні: традиція боротьби з крїпацтвом не замєрла і зарраді виявилась, скоро обставини дали йому змогу; голос українського громадянства залував в уїнісі з голосом усієї поступової Росії. Твори Марку Вовчка з цього періоду й були тим голосом українського громадянства в найекучішій справі часу. І надто характерно, що вони виїшли з надра Кирилє-Мєфодєєвського братства, бо хоч би як дивились ми на авторство в них Опанаса Марковича, але безперечно одно принаймі, що цєй колишній братчик вивовав великоросійкє Марію Велинську від ідей братства і спричинив до того, що свій протєст проти крїпацтва вона понєсла між людє під стїгом українства. Ідейна атмосфера

братства найкращє виявила себе в тому протєстї проти крїпацтва, з яким виступило перед світом українство, і твори Марку Вовчка були може єдиним безосереднім результатом широких планів, що обміркуувались у Києві в 1846—47 на товариських зібраннях. Марку Вовчок був доброго батька дитина...

Крїпацтво дивилося останні дві свої, але в передсмертній агонії воно все ж таки змагалось проти реформи, сілєкувалося обрізати її, дати як найменше, щоб собі-як найбільше зєтовати. Тим то боротьба з ним не була зайвою і ця остання спотїчка з колючим ворогом набірєє надто великої ваги на потюмні часи. Треба було борям, за право мідїюнів крїпацького людєу зібрати фактї до акту обвинувачєннєя проти бездушної системи гнобитєльства, і списавши самий акт, виявити його перед громадянством, на останній суд якого раїшє чи пізніше мала перейти справа. Твори красного письменства, з побути і життя крїпаків і були тим актом обвинувачєннєя проти душогубної системи; на підставі безперечних „людських документів“ вони освітлювали справу всіма оторонями, вижянали становищє крїпацтва та потреби їхні, малювали в них насамперед людєй з людськими думками, почуваннями й потребами; людєй, у яких крїпово одібрано всі права людські й яких повернуто на худобу, на бидло, що не своїм життям живе, а тим, яке йому загадають. Такі твори будили серед громадянства обурєннєя й огиду до страшної всєнародної кривди та спочуття до її бідюлашних жєртв і виторювали той вох руру, який сміливо вже міг заявити про свої бажаннє. Коли ми з цього погляду подивимось на тодішні твори Марку Вовчка, то ми одразу побачимо, яку вагу вони мали для наростання визвольної ідеї серед українського громадянства, а разом оцінює й роль їх в історії нашого громадянського руху та знайдемо місце на сторінках українського письменства.

Кому тільки з сучасників доводилося говорити про „Народні оповідання“, всі в один голос запачують вагу їх, як художнього протєста проти крїпацтва,

борчі з'їзди не відбулися.

Саратов, 10 сентября. На з'їздах овчарнослужителів по всіх повітах, крім волинського, вибрано 100 уповномочених, з них 3 кон.-демократи, 85 називають себе правими, 3 безпартійними, 9 лівиими.

Мельці, 10 сентября. В міховському та стопницькому повітах передвборними з'їздами дрібних земельних власників вибрано 10 уповномочених; з них 8 народовців, 2 називають себе безпартійними. Між обраними член другої Думи Білявський.

Перм, 10 сентября. В чердинському, осинському, камшловському, ирбитському, солікамському, оханському, пермському, катеринбургському та верховотському повітах передвборні з'їзди не відбулися. В красноуфимському повіті вибрано 1 октябриста та 2 правих.

Ревель, 10 сентября. В Ревелі, Везенберзі та Гасалі з'їзди дрібних земельних власників та священнослужителів не відбулися.

Сідлець, 10 сентября. В луковському, соколовському та сідлецькому повітах обрано другими з'їздами земельних власників 64 уповномочених; з них 28 народовців, 34 називають себе безпартійними, 1 соц.-демократ.

Пенза, 10 сентября. В нижнеловському повіті з'їзди земельних власників не відбулися. На з'їзді настоятелів вибрано 12 уповномочених, партійність їх невідома.

Од робітників вибрано 1 уповномоченого—лівого.

Саратов, 10 сентября. Священнослужителям волинського повіту вибрали 5 уповномочених—правих.

Владимир, 10 сентября. В ковровському, покровському, судогодському та переславському повітах вибрано 58 уповномочених од робітників; з них 9 кон.-демократів, 1 соц.-революціонер, 15 соц.-демократів, 5 називають себе монархистами, 1 поміркованим, 1 прогресивним, 2 правими, 3 безпартійними, 5 лівиими, партійність одного невідома.

Вятка, 10 сентября. По всіх повітах вибрано 57 уповномочених од робітників; з них 1 кон.-демократ, 3 соц.-демократи, 16 соц.-революціонерів, 5 називають себе монархистами, 1 правим, 3 поміркованими, 1 прогресивним, 19 безпартійними; партійність 8 невідома.

Ревель, 10 сентября. Вибрано 8 уповномочених од робітників; з них один октябрист, 2 члени естонської прогресивної партії, 1 лівійший кон.-демократів, 4 безпартійних.

Нижній-Новгород, 10 сентября. В луконовському повіті од робітників вибрано одного уповномоченого—лівого.

Камінець, 10 сентября. В каміньцькому повіті од робітників ванської цукрової фабрики вибрано одного—лівого.

В летишевському, вінницькому та каміньцькому повітах вибрано 64 уповномочених од волостних сходів; між ними 2 члени „союза русскога народа“, партійність інших невідома.

Кишинів, 10 сентября. В білєцькому та бендерському повітах вибрано 34 уповномочених од волостей; з них 14 називають себе правими, 19 безпартійними, 1 лівий.

В білєцькому, оргівському, хотинському, ізмаїльському та кишинівському повітах з'їздами настоятелів вибрано 45 уповномочених; з них 44 називають себе правими, 1 лівий. Між обраними кошичній член Думи Гума.

Новоросійськ, 10 сентября. В новоросійському і туапсінському повітах з'їзди дрібних земельних власників не відбулися; в сочинському повіті вибрано 1, безпартійного.

Полтава, 10 сентября. В перяславському, призукському, гадяцькому та кременчугському повітах вибрано 9 уповномочених од робітників; з них 1 соц.-демократ, 1 соц.-революціонер, 6 називають себе правими безпартійними, 1 безпартійний лівий.

Смертна кара. Лодзь, 10 сентября. Вранці 10 сентября розстріляно 8 робітників, які брали участь в убивстві власника фабрики Зільберштейна.

Терор. Полтава, 10 сентября. В Ромнах з підпалю згоріли склади воєнного відомства. Убиток—100,000 карб.

Лодзь, 10 сентября. На Замковій ул. злочинці почали стріляти в сім'ю, яка збиралася на обід. Убито старого єврея.

Вороніж, 10 сентября. Юрба убила паля в мастку Каширнікова.

Гродно, 10 сентября. В Калилах згоріло 117 дворів, весь урожай, багато великого і дрібного товару та птиці.

Арешти. Севастополь, 10 сентября. В Карабельній слободі, в будинку Поповича, знайдено 30 бомб, вибухові приставки та револьвери. Двох арештовано.

Варшава, 10 сентября. Затримано польського учителя, який керував бойовою організацією польської соціалістичної партії.

В Ломжі захоплено листування, яке свідчить про підготовку ліквідації польської партії „Пролетаріат“, всіх членів якої арештовано.

Грабіжі. Пенза, 11 сент. В мокшанському повіті пограбовано на 2,782 карб. казу новониколаєвського кредитного товариства.

Полтава, 11 сентября. В селі Войтівцях пограбовано на 7,395 карб. будинок козака Перетяка.

Вільна, 11 сентября. Два грабіжники, з них один в козирку телеграфного відомства, пограбували кондуктора трамвая; одного грабіжника затримано.

Винас віг.

Петербург, 11 сентября. Прийшли телеграми про те, що випав сніг в Сибірску, Митякіні та Сиврані.

Холера. Пенза, 10 сентября. До 10 сентября заслабло на холеру в наровчатському повіті трое на станції Рузалевка—двоє, в краснослободському повіті один.

Омськ, 10 сентября. За три дні заслабло на холеру 24, померло 17.

3 наукового, літературного та артистичного життя.

В справі збирання етнографічних матеріалів.

Етнографічна комісія Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, маючи на думці видати збірку українських загадок, звертається до всіх інтелегентних земляків з проханням збирати народні українські загадки, які ще-далі все більш зникають і заступаються шкільними продуктами шкільних читанок.

Комісія, прохачи записувати як найбільше загадок, робить такі вказівки тим, хто відгукнувся на ці запитання. Всі матеріали треба записувати на окремих картках невеликого формату (на вразок звичайного поштового листка). На кожній картці обов'язково зазначити місцевість, ім'я, а по згоді—рік оповідача. Записи мусять бути зроблені з найбільшою докладністю з усіма відмінками й прикметами з боку діалектології і стилістики. З цього боку особливо вимагається: не переставляти слів, а додержувати того порядку, який дається оповідачем; нічого не додумувати, і по згоді зазначити навіть самий тон оповідача, підкреслюючи ті слова, на які він вдав найбільш наголос, притиск. Висліджуючи матеріали, треба найбільш увагу звертати на дитячі загадки та загадки пастухів, їхні пісні та забави з загадками. Варто також вважати не тільки самі загадки, а й усія замітки про обставини, серед яких вони загадуються; а також—відомості про самих оповідачів. Взагалі бажано було б, коли б ті, хто буде збирати ці матеріали, одповідали б на такі питання:

- 1) Що таке є загадка в розумінні народа, і яким поглядом люди на неї дивляться.
- 2) Хто переважно загадує загадки дітям, молоді жінки, чоловіки, пастухи, господарі; письменні чи неписьменні і т. и.
- 3) При яких нагодах переважно загадки загадуються (свята, вечірники, у школі)?
- 4) Чи немає яких загадок спеціального характеру, які були обов'язковими при тих чи інших обрядах (на весіллі, напр.)?
- 5) Як з технічного боку загадуються загадки, які промовки та прислів'я до них додаються, які звукування з огадчиків?.
- 6) Як відгадуються загадки?
- 7) Чи є пісні з загадками; чи є які вграшки, з'язані з розгадуванням?
- 8) Яким зв'язом загадки приходять, чи відомі авторі їх; як ширяться шугні загадки?

Усі ці матеріали слід заванести по адресі Етнографічній Комісії, або: Dr Zenon Kuzela, Wien, Universitätsbibliothek.

— Імператорська академія наук оповістила конкурсу на стипендію імени Міхельсона з запропонованою ціллю рідом, між якими є одна, що стосується до української мови, хоч правда ця остання вважається Академією Наук за „русский язык“, бо тема сформулювала так: „Мадьярское влияние на лексическую сторону подкарпатских говоров русского языка“.

Театр і музика.

Український театр у Харбині.

За всі часи пробування у Харбині українських труп афіші друкувалися тільки російською мовою, не вважачи на те, що як у Харбині, так і по інших містах Маньчжурії половина українців, крім того, „мажоросійські“ режисори, а більше всього д-й Каганець, називає переробляють на свій вкшталт, а справжню назву друкують в афіші маленькими літерами. Так наприклад: „Представлено буде: „Огнемь и Мечемь“, переводъ съ романа Сенкевича (Бондарівна) Карпенка-Карого; „Мужикъ въ дворянствѣ“ (Мартин Боруля); „Ночь подъ Рожествомъ“ (Назар Стодоля), а відомий жарт М. Л. Кропивницького. „Помилась у дурні“, д-й Каганець аще „Напеньки чудаки записались въ дурака“ і т. д.

Всі трупи зібрані з артистів, що не знають української мови. Між де-якими артистами єсть і ширі українці, але цього порядку не можуть перемотати, бо „не мають права“ суперечити режисорам. Але от 29 іюля появилася перша афіша українською мовою в Харбині. Аматори виставляли під орудою д.д. Яценка та Носенка „Мартина Боруля“. По скінченню вистав хор співав кілька пісень українських між якими заповіт: „Як умру, то поховайте“. Співали дуже гарно.

Г. Уага. 20 сентября на користь бідних студентів г. Глухова місцеві аматори впо-рядкували виставу, грали пьесу Квітки: „Пан Штукаревич, або окаяні, якої не було“. Публіки було доволі.

Село Манюшин, сосницького повіту (на Чернігівщині). Цими днями на нашій станції трапився такий випадок: Двоє невідомих молодих хлопців посідали на товарний поїзд тоді, коли він рушив з міста. Це виглядав помішник нач. станції д. Кушнеревський, котрий і зупинив поїзд, зацікавившись в тих людях щось незвичайне. Коли поїзд зупинився і кондуктори почали ловити тих людей, один з них, обороняючись, застрелив поїздного аَّمَачика. Після такого випадку жандарм заступився, щоб живуть у нашому селі для охорони залізниці, кинулися ловити убивць, що і вдалося зробити. Пійманих злочинців страшенно побили: біяв, як залізничорозні служачі, так і москалі. При пійманні знайшли два „браунінга“ і де кілька десятих патронів. З приводу цього випадку у с. Манюшині заарештували одного ще зовсім молодого хлопця єврея І. Фількенштейна, обвинувачуючи його, що бупім би то він крикнув убивць „втікайте, а то вас піймають“.

Редактор М. Павловський. Видавець Є. Чикаленко.

ОПОВІСТКИ.

Студент шукає лекцій, багато тіт праць. Життяська № 118, кв. 3. А. 3-2

Пошукують учительку для підготовки молоді до екзамену на вчительку народньої школи. Викладава мова має бути виключно українською. Адреса листувати: ред. „Ради“ № 202. 5-5

Шукаю місця кондуктора, псевідара, дворника чи якого інше. Може вест підворну книжку. Бульвар Порт-Артурець А. Стадник. Адр. Київ, Верхня Соломенка, Новостроївська вул., 10. 2-2

Мол. чол. з середн. науковим цвнз. шукає посади за все хоть двори. Підвальні проулк № 2, кв. 8. 3-3

Хочете

на свободнім воддусі в товаристві забавитися, то прочитайте собі слідуючі книжки: I. Опис 23 забав і 34 ігор бігових (31 стор.) 5 к. II. Опис 18 ігор м'ячем (29 стор.) 5 к. III. Копація м'яч (36 стор., 32 образ.) 15 к. Association Football—Сюзняк. Продає Тов. гімнастичне „СОКІЛ“, Львів, ул. Руска, 20. 10-6

Акорди

антологія української лірики від смерті Шевченка найбільш росквітає українське виданне, на веленовій папері, оздоблене оригінальними ілюстраціями на українські мотиви.

316 сторін великого формату.

Продається в Книгарні „Київська Старина“ (Безаковська, 8), можна мати також в конторі Літературно-Наукового Вістника (Київ, Прорізна, 20).

ЦІНА 3 руб. 50 коп.

В українській книгарні

(ред. „Україна“).

продаються ось які нові українські книжки:

- Брати Грім. Казки. Переклад Гр. Шерстюка. Полт. 1907 г., ц. 5 коп.
- Вороніцький А. Прикмети розумової талановитості школярів. Полт. р. 1907, ц. 5 коп.
- Вороніцький І. Вірші. Черн. р. 1907, ц. 5 коп.
- Винниченко В. Дрібні оповідання. К., р. 1907, ц. 50 коп.
- Краса і сила та інші оповідання К., р. 1907, ц. 1 р. 50 коп.
- Львівський І. Драгма. Драма. Драматичні картини на 4 ді. К., р. 1907, ціна 50 коп.
- Грінченко Б. Про грим та блискавку, нове видан. К. 1907, р. ц. 4 коп.
- Крепельський І. Корифей Російської критики і українське письменство. І В. Г. Беліньський. Львів, 1905, р. ц. 25 коп.
- Львівський М. Оповідання. К., р. 1907, ціна 50 коп.
- За коливіщого іст. повість з малюнками К., р. 1907, ціна 10 коп.
- Черкасєнко С. Граматка. Полт. р. 1907, ціна 5 коп.
- Дітам. Казки й вірші. Полт. р. 1907, ціна 10 коп.
- Про небо (популярна астрономія) за Фламарионом. Полт. р. 1907, ціна 20 коп.
- Еваріцький Д. За чужий гріб. Єкатеринслав, р. 1907, ц. 1 р. 50 коп.
- Япольська А. Купальна іскра. Опера о 2-х діях м.м. Б. Підгорецького. М., р. 1907, ц. 3 р. 50 к.
- Пісні з нотами: Винцковський Я. Наші звуки, хорівий збірник. вип. II, ц. 20 коп. Теж випуск III, ц. 20 коп.
- Важинський Н. Взянка народних пісень. ц. 20 коп.
- Лопатинський Я. Українські танці. I (коломиця) ц. 48 коп.
- Січінський Д. Пісні на один голос, вип. 9 ц. 48 коп. вип. 11 У гаю, гаю, ц. 30 коп. вип. 12 Мени байдуже, ц. 30 коп. вип. 13 Бабине літо, ц. 40 коп.
- Ярославенко Я. Співаник для шкіл народних, ч. 1, ц. 15 коп. ч. II, ц. 15 коп.
- Пісні на мужеський хор ч. II. Вечір. Партит. 25 к.—Голоси по 8 коп. Ярославецько Я. Пісні на мужеський хор, ч. III. Весілля „Многая літа!“ Партит. ц. 13 коп. Голоси по 4 коп.
- ч. IV „Ми Галдамаки“. Партитура, ц. 15 к., голоси по 5 коп.
- 1-й народний марш ц. 40 коп.
- „Шебегушко ти маленка“. Пісні на один голос з супроводу фортепяна, ц. 48 к.
- „Ой шебегушко солової“. Сольова пісня ц. 25 коп.
- Тут же приймається передплата на журн. „Літ. Науковий Вістник“, Україну, „Записки Наукового Т-ва імени Шевченка“ і газети „Рада“, „Рідний Край“ (тижневик) і „Слово“ (тижневик). Продаються окремі книжки цих журналів і окремі числа газет.
- Крім того продаються фотографічні портрети укр. письменників, артистів і гетьманів ціною од 30 коп. до 1 руб. і листові картки письменників, артистів та гетьманів, ціною од 3 коп. до 10 коп. за примірник.

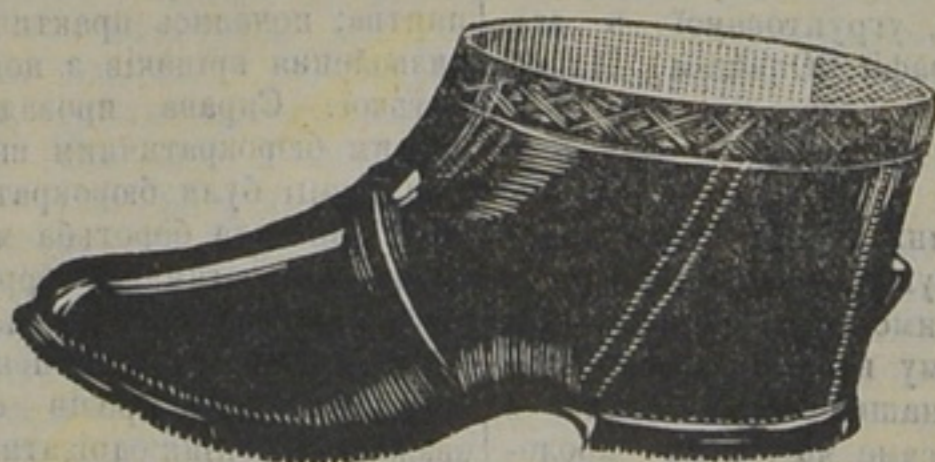
ТЕЛЕГРАМА!

Всім передплатникам цієї газети надсилаємо зовсім даремно настольну книжку, повний ілюстрований префс-куррант для замовлень поштою, на роздрібного мужеськ. дамськ. і дитяч. вбрання, білизни і обуви, всяких модних мануфактур, і шовкових виробів; тканів для білизни, галатерейн, ретей і инш.

Адреса: г. Лодзь, фабриканту Льву Рубашинну.

ГАЛОШІ „ПРОВОДНИК“ патентованні

Найперші в світі, найміцніші, найкращі по виробу і гарні по фасону.

БЕЗУМОВНА ПОРУКА ЗА НЕБУВАЛУ МІЦНІСТЬ КОЖНОЇ ПАРИ.